

- ⁵ Niektórzy historycy wojnę tę nazywają „polsko-bolszewicką”: G. Ł u k o m s k i, B. P o l a k, M. W r z o s e k, *Wojna polsko-bolszewicka 1919-1920*, Koszalin 1990; M. M a r k o w s k i, *Spółczesność województwa kieleckiego wobec wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920*, Kielce 1998; A. P e p ł o Ń s k i, *Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej*, Warszawa 1999. Według S. Połtoraka stosowanie nazwy „wojna polsko-bolszewicka” jest niewłaściwe, gdyż należy rozróżnić pojęcie przynależności państwowej i partyjnej. Jego zdaniem, mimo iż w 1920 r. w Rosji Radzieckiej został zatwierdzony system jednopartyjny, to w szeregach Armii Czerwonej walczyli nie tylko bolszewicy. S. P o ł t o r a k, *Wojna sowiecko-polska 1920 roku: pytania bez odpowiedzi*, (w:) *Rosja i Polska (z okazji 80-lecia niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej)*, Sankt Petersburg 1998, s. 129-130.
- ⁶ Trudno nie zgodzić się w ocenie wyprawy kijowskiej 1920 r. z Autorem, który całkowicie popiera myśl Marka Tarczyńskiego: „kwietniowe uderzenie na kierunku kijowskim nie przyniosło spodziewanych rezultatów politycznych i operacyjnych. Okazało się, że dowództwo polskie przeceniło społeczną bazę ruchu petlurowskiego i stopień jego zorganizowania. W efekcie czego Armia Czerwona przy użyciu stosunkowo niewielkich sił stłumiła wystąpienia partyzanckie, dywersyjne i działania regularnych oddziałów ukraińskich, które przeszły na stronę polską. W terenie zaś władza radziecka nie dała się zdominować agentom Petlury, a powstanie nowej armii ukraińskiej zawiodło całkowicie. Również błędy operacyjne, towarzyszące wyprawie kijowskiej, miały wpływ na jej niepowodzenie. Przede wszystkim kwietniowo-majowe uderzenie polskie, choć przyniosło duże zdobycze terytorialne, nie doprowadziło do rozbicia XII. armii radzieckiej, co było wstępnym warunkiem powodzenia całej operacji. Te błędy spowodowały, że po kilkunastu dniach powodzenia nad całym polskim przedsięwzięciem zaczęły gromadzić się groźne chmury”. M. T a r c z y Ń s k i, *Cud nad Wisłą - bitwa warszawska 1920 r.*, Warszawa 1990, s. 18-19.
- ⁷ E. V i n c e n t w i c e h r a b i a d' A b e r n o n, *Osiemnasta decydująca bitwa w dziejach świata pod Warszawą 1920 r.*, Warszawa 1920, s. 13.

Jerzy Romanowicz
PAP Słupsk

* * *

Zbigniew K a r p u s, *Wschodni sojusznicy Polski w wojnie 1920 roku. Oddziały wojskowe ukraińskie, rosyjskie, kozackie i białoruskie w Polsce w latach 1919-1920*, Toruń 1999, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, ss. 230

Do 1989 roku działania militarne ukraińskich, rosyjskich i białoruskich oddziałów wojskowych w Polsce w latach 1919-1920 nie stanowiły tematu badawczego. Składały się na to względy polityczne i ideologiczne, jak również brak dostępu do źródeł archiwalnych, zwłaszcza przechowywanych w archiwach ZSRR. Dlatego też o sprawach tych historycy polscy nie pisali lub tylko okazjonalnie napomykali. Dopiero powstanie demokratycznej Polski oraz rozpad ZSRR umożliwiły podjęcie badań nad tą problematyką. Jak często w takich sytuacjach bywa, badacze zajęli się